KAREN

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

KARADENİZ ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

2015 cilt volume 1 sayı number 1

KARADENİZ TECHNICAL UNIVERSITY

THE JOURNAL OF INSTITUTE OF BLACK SEA STUDIES

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
KARADENİZ ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
KARADENİZ TECHNICAL UNIVERSITY
THE JOURNAL OF INSTITUTE OF BLACK SEA STUDIES
2015 cilt volume 1 sayı number 1

Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü adına sahibi / Owned on behalf of Institute of Black Sea Studies by
Doç. Dr. Ömer İskender TULUK

Editörler / Editors
Doç. Dr. Ömer İskender TULUK
Yrd. Doç. Dr. Osman EMİR
Yrd. Doç. Dr. Yüksel KÜÇÜKER

Alan Editörleri / Field Editors
Tarih / History
Prof. Dr. Kenan İNAN

Dil ve Edebiyat / Languages and Literature
Prof. Dr. Mevhibe COŞAR – Yrd. Doç. Dr. Mustafa Z. ÇIRAKLI

Arkeoloji / Archaeology
Prof. Dr. Turgut H. ZEYREK

Sosyoloji / Sociology
Doç. Dr. M. Yavuz ALPTEKİN

Sanat Tarihi / Art History
Doç. Dr. Mehmet YAVUZ

Mimarlık ve Mimarlık Tarihi/ Architecture and Architectural History
Doç. Dr. Ömer İskender TULUK

Uluslararası İlişkiler / International Relations
Prof. Dr. Coşkun KOÇER

Dil Bilim ve Uygulamalı Dil Bilimi
Doç. Dr. M. Naci KAYAOĞLU

Dil Sorumluları / Responsible for Language
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Z. ÇIRAKLI
Yrd. Doç. Dr. Bahadır GÜNEŞ
Yrd. Doç. Dr. Badegül CAN EMİR

KAREN

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
KARADENİZ ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

KARADENİZ TECHNICAL UNIVERSITY
THE JOURNAL OF INSTITUTE OF BLACK SEA STUDIES

Danışma Kurulu / Advisory Board
(Unvana ve alfabetik soyada göre)

Prof. Dr. Ali AKAR / *Muğla Üniversitesi*
Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ / *Atatürk Üniversitesi*
Prof. Dr. Hülya ARGUNŞAH / *Erciyes Üniversitesi*
Prof. Dr. Murat ARSLAN / *Akdeniz Üniversitesi*
Prof. Dr. Oktay BELLİ / *İstanbul Üniversitesi*
Prof. Dr. Faruk BİLİCİ / *Inalco Üniversitesi*
Prof. Dr. Feridun EMECEN / *29 Mayıs Üniversitesi*
Prof. Dr. Mesut ÇAPA / *Ankara Üniversitesi*
Prof. Dr. Süleyman ÇİĞDEM / *Atatürk Üniversitesi*
Prof. Dr. Şevket DÖNMEZ / *İstanbul Üniversitesi*
Prof. Dr. Kenan İNAN / *Karadeniz Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Haşim KARPUZ / *Karatay Üniversitesi*
Prof. Dr. Gökhan KOÇER / *Karadeniz Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Hikmet ÖKSÜZ / *Karadeniz Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Haldun ÖZKAN / *Atatürk Üniversitesi*
Prof. Dr. Ayşe SAĞSÖZ / *Nuh Naci Yazgan Üniversitesi*
Prof. Dr. Rustam SHUKUROV / *Moskova Devlet Üniversitesi*
Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU / *Ondokuz Mayıs Üniversitesi*
Prof. Dr. Gocha TSETSKHLADZE / *Melbourne Üniversitesi*
Prof. Dr. M. Alaaddin YALÇINKAYA / *Karadeniz Teknik Üniv.*
Prof. Dr. Hayati YAZICI / *Karadeniz Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Mehmet ZAMAN / *Atatürk Üniversitesi*
Prof. Dr. Turgut H. ZEYREK / *Karadeniz Teknik Üniversitesi*
Doç. Dr. Ülkü ELİUZ / *Karadeniz Teknik Üniversitesi*
Doç. Dr. Mehmet IŞIKLI / *Atatürk Üniversitesi*
Doç. Dr. Mehmet YAVUZ / *Karadeniz Teknik Üniversitesi*
Yrd. Doç. Dr. M. Reşat SÜMERKAN / *Karadeniz Teknik Üniv.*
Okt. Veysel USTA / *Karadeniz Teknik Üniversitesi*

KAREN uluslararası akademik bir dergidir ve yılda bir kez yayımlanır. Dergide yayımlanan makalelerin sorumluluğu yazarlarına aittir.
KAREN is a peerreviewed journal published each year. Authors are responsible for the content of their work.

January 2015 © All rights reserved
Karadeniz Technical University, Institute of Black Sea Studies

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
KARADENİZ ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
KARADENİZ TECHNICAL UNIVERSITY
THE JOURNAL OF INSTITUTE OF BLACK SEA STUDIES

Kapak ve Logo / Cover and Logo
Doç. Dr. Ömer İskender TULUK

Sayfa Düzeni / Page Layout
Yrd. Doç. Dr. Yüksel KÜÇÜKER

Düzelti / Redaction
Yrd. Doç. Dr. Osman EMİR

Yazışmalar / All Correspondence
KAREN / Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi
Zemin Kat, 61080 / Trabzon

KAREN / Institute of Black Sea Studies
Karadeniz Technical University, Faculty of Literature
Grand Floor, 61080 / Trabzon /Türkiye

Tel: +90 462 377 42 37
Fax: +90 462 325 86 88
http://www.ktu.edu.tr/karen
karen@ktu.edu.tr
karen.dergiler@gmail.com

ISSN 2458-7680

Aralık / December 2015, Trabzon, TÜRKİYE

Baskı / Printing
Karadeniz Teknik Üniversitesi Matbaası
Tel: +90 462 377 21 44

Kapak Resmi / Cover Picture
David Rumsey Historical Map Collection
Nicolas de Fer, 1737

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
KARADENİZ ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
KARADENİZ TECHNICAL UNIVERSITY
THE JOURNAL OF INSTITUTE OF BLACK SEA STUDIES

İçindekiler

Murat TUTKUN 1-34
Kimlik / Kültür / Mekân Üçgeninde Bir Tarihi Merkez: Sürdürülebilirlik Bağlamında Santa Harabeleri

Turan AÇIK 35-94
Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Osmanlı Hukukunda Kadından Eşkıya Olup Olamayacağına Dair Bir Tartışma: Havva Hatun Örneği

Gazanfer İLTAR 95-118
Giresun Müzesindeki Osmanlı Dönemi Sancak Alemleri

Yakup AHBAB 119-151
Amerikan ve İngiliz Basınında İlinden İsyanı (1903)

Kemal TAŞÇI 153-186
Kitâb-ı Diyârbekriyye'ye Göre Çoruh Vadisinde Akkoyunlu Hâkimiyeti

Taner AKSOY 187-239
Nikomedeia (İzmit) Suyolları

A. Mevhibe COŞAR 241-253
Bir Kimlik İşaretleyicisi Olarak Dil ve Trabzon Ağızlarında Arkaik Hususiyetler

Cenap SANCAR 255-307
Fırtına Havzası Bütünleşik Yönetim Planlamasında Altyapı Gelişmelerinin Katılımcı Yaklaşımla Belirlenmesi

KİTAP DEĞERLENDİRME / BOOK REVIEW 309-317
Fatih İNAN
Roma: Kartalların İmparatorluğu, Neil Faulkner

KAREN
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
KARADENİZ ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
KARADENİZ TECHNICAL UNIVERSITY
THE JOURNAL OF INSTITUTE OF BLACK SEA STUDIES

BAŞLARKEN

KAREN, 2009 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi bünyesinde kurulan Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü'nün bir yayın organı olarak elinizdeki bu sayıyla hayata geçti. 2015 yılı başında, Enstitünün uzun vadeli hedefleri olarak belirlenen; *gelişmiş bir kurumsal yapı, zengin bir akademik kadro, sürdürülebilir bir ihtisas kütüphanesi, ideal mekânsal kullanım, tanınırlığı yaygın bir kurum* ve *bilimsel düzeyi yüksek bir yayın politikası* hedeflerinin bir parçası olarak doğdu. Derginin bu çerçevede, Enstitünün Karadeniz havzası bağlamı ve sosyal bilimler temelinde farklı disiplinleri bir araya getirme; bilimsel konu ve sorunları ortaya koyma ve irdeleme; bu konularda çözüm önerileri geliştirmeyi hedefleyen bir yayın politikası benimsediği söylenebilir.

"İlk"leri gerçekleştirmek zordur; çaba gerektirir. Ancak mükemmeli hedefleyen "ilk"ler için yürünecek yol daha da çetrefillidir; olağan çabanın ötesinde özveri ve titizlik de gerektirir. Derginin hayata geçmesinde çaba gösteren herkese teşekkür etmek bir görev. Ancak bu süreçte, bir enstitü dergisi fikrinin olgunlaştırılmasından, hayata geçirilmesine kadar olağan ve beklenenin ötesinde, özveriyle ve titizlikle destek veren birkaç kişiye ise minnettarlığımız sonsuz.

Elinizdeki dergi mükemmeli arayan bir çabanın ürünü. Eksikleri olduğu aşikâr. Ancak hiç şüphe yok

ki mükemmele ulaşmanın yolu böyle bir çabanın kişisel ve kurumsal sürdürülebilirliğinden geçiyor. Daha nice sayılara, mükemmele aday bir nitelik ve nicelikle ulaşmak dileğiyle.

Doç. Dr. Ömer İskender TULUK
Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Müdürü

KARADENİZ ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INSTITUTE OF BLACK SEA STUDIES
2015 1 / 1 (309-317)

KİTAP DEĞERLENDİRME / BOOK REVIEW

Neil Faulkner, *ROMA: KARTALLARIN İMPARATORLUĞU*, Çev. Çağdaş Sümer, Yordam Kitap, İstanbul 2015, 352 s. ISBN: 978-605-172-097-5

Fatih İNAN
Araştırma Görevlisi, KTÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Trabzon, fatihinan61@gmail.com.

Roma Tarihi, MÖ VIII. yüzyıldan MS V. yüzyıla değin varlığını devam ettiren hatta Doğu Roma ile birlikte düşünüldüğünde 2000 yılı aşkın bir süre dünya üzerinde hâkimiyet sürdüren bir imparatorluğun tarihidir. Dünya tarihinde en uzun süre varlığını devam ettiren bir imparatorluk olarak Roma, dünya tarihinin ve medeniyetinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. İtalya Yarımadası'nda doğmuş ve buranın jeopolitiğinden faydalanarak Akdeniz havzasında genişlemiş olan Roma, uygarlığını eski çağ dünyasının bilinen Avrupa, Afrika ve Asya kıtalarında yaymıştır. Dünya tarihinde Roma'nın yeri ve önemi, yalnızca varlığını sürdürdüğü uzun döneme ve tüm Akdeniz coğrafyasında tarihte ilk ve son kez kurduğu siyasal mekân birliğine değil, bununla birlikte devlet olarak yaptığı etkilere, uygarlık ve kültür başarılarına da bağlı bulunmaktadır. Tam Devlet kavramını ve etnik temele dayalı bir birliği değil vatandaşlık ilkesi ile hukuki bir birliği dünyaya miras bırakan Roma tarihi hakkında dünyanın farklı yerlerinde birçok eser yayınlanmıştır. Bu eserlerden biri

de İngiliz arkeolog ve tarihçi Neil Faulkner tarafından 2008 yılında kaleme alınmış olan *Rome: Empire of the Eagles* adlı çalışmadır. Çağdaş Sümer tarafından İngilizceden tercüme edilen kitap, 2015 yılının Ekim ayında Yordam Kitap tarafından okuyucuya sunulmuştur.

Roma tarihine farklı bir açıdan yaklaşan eser; teşekkürler, giriş, eski çağ para birimleri üzerine not, öndeyiş, beş bölüm, zaman çizelgesi, kaynakça, bibliyografik notlar ve dizin kısımlarından oluşmaktadır. *Teşekkürler* kısmında (9-10) Faulkner, eserini yazarken taslaklarını okuyarak eleştirilerde bulunan kişiler ve öğrencilerine teşekkürlerini iletmektedir. *Giriş* kısmında (11-14) Roma dünyası üzerine sorular soran yazar, Roma ile günümüz "Amerika İmparatorluğu" arasında yapılan karşılaştırmalara değinerek, bir Marksist olarak konuya farklı bir açıdan yaklaştığını belirtmektedir. Dinamik bir askeri emperyalizmden ve özünde bir gasp sisteminden hareket ettiğini iddia ettiği Roma hakkındaki bilgilerini kanıtlara dayalı olarak bir kitaba dönüştüren yazarın ortaya koymaya çalıştığı öngörü, yoruma dayalı bir anlatı, anlamlı, kanıtlara saygı gösteren ve neyin neden olduğuna dair makul bir hikâyedir. Bugün dünyada bazı büyük güçlerin demokrasi ve özgürlük için yaptıklarına benzer uygulamaların Roma döneminde de yapıldığını aktaran yazar; yalanların barış, yasa ve uygarlığı vurguladığını, gerçekliğinse azınlığın zenginleşmesi için katliam ve yağma olduğunu aktararak "bu kitabın konusu da işte bu gerçekliktir" demektedir.

Eski çağ para birimleri üzerine not kısmında (15-34); Roma İmparatorluğu'nda kullanılan para birimleri, bu paraların hangi madenlerden oluştuğu ve Roma askerlerinin aldıkları yıllık maaşlar aktarılarak, Roma askerlerinin aldıkları yıllık maaşların günümüz para birimlerinden pound ve dolar cinsinden karşılıkları verilmektedir. Yine bu kısma Roma'nın MÖ VII. yüzyıldaki ilk günlerindeki durumdan tarihi gelişim sürecini takip ederek MS 5. yüzyıla kadar alakalı olduğu coğrafyaları gösteren 12 farklı harita

eklenmiştir. *Öndeyiş* kısmında (35-42) Romalıların kökenlerine, nereden geldiklerine, biz kimiz sorusuna cevap aradıklarına ve buradan hareketle kendi kuruluş efsanelerini oluşturduklarını ifade eden Faulkner, Roma'nın kuruluşuyla ilgili ilk olarak hangi kaynaklarda bilgiler bulunduğunu söyleyerek kuruluş hikâyesini anlatır. Ardından Aenas, Romulus ve Roma krallarının hikâyeleri, geçmişte olanların gerçek bir anlatısı olarak değil, dünyaya ilişkin dini anlayıştan temelini alan emperyal düşüncenin saygı duyulan metinleri olarak yorumlamaktadır. Antik Roma'nın mit tarihini, büyük bir şehir haline gelmesinden sonra, zamanın başlangıcındaki boşluğu doldurmak üzere oluşturulmuş "icat edilmiş bir gelenek" olarak belirten yazar, mitler yoluyla Antik Roma'nın düşünce dünyasını kavrayabileceğimizi ifade eder. Roma'nın erken tarihine yapılan yolcukta mitlerle ve yazılı belgelerle yürürken bize rehberlik edenin ise arkeoloji olduğu vurgular.

Emperyal Bir Şehir Devletinin oluşumu, MÖ 750-367 Civarı başlığını taşıyan birinci bölüm (43-77), Roma şehrinin kuruluş aşaması ve kurulduğu coğrafya anlatılarak başlanır. Tiber Nehri kenarında kurulan şehrin içerisinde ve etrafındaki bölge olan Latium'da toprağın geçim imkânı sunduğu her yer MÖ VIII. yüzyıla gelindiğinde Latince konuşan yerleşimciler tarafından işgal edildiğini aktaran Faulkner, daha sonraki kuşaklar tarafından bölgenin tanrılarca kutsandığına inanıldığını ifade eder. Latium'da yaşayanların giderek karmaşıklaşan toplumsal yapısını anlatarak, bu toplum için dinin çok önemli olduğuna ve sürekli eklenen yeni tanrılarla genişleyen bir panteona sahip olduğuna değinir. MÖ VII. yüzyıla kadar şefler tarafından yönetilen kabile topluluğu şeklinde olan Romalıların, Etrüsk askeri emperyalizmi içerisine girdikten sonra bu yapısından sıyrıldığını belirtir. Zenginlik, güç ve kültür açısından Latinlerden oldukça ileri olan Etrüsklerin birçok şehir kurduğu nakleden yazar, Tarquinius Priscus'un Roma'yı biçimsel anlamda kuran kişi olduğu ve

Roma'yı şehre, köylüleri yurttaşlara ve kabile şefliğini monarşik bir şehir devletine dönüştürme sürecini başlatan kişi olduğunu ifade eder. Roma köylülerden arınarak zanaatkârlar, tüccarlar, işçi ve şehir elitlerinin bulunduğu tüketici bir şehre dönüşürken, Roma ordusu ve buna bağlı olarak Roma siyasi kurumlarının da genişlediğine değinir. Mülkiyetin, askeri hizmetlerin ve siyasi iktidarın iç içe geçtiği Roma'da, Erken Cumhuriyet döneminde Tabakalar Mücadelesi'ni ortaya çıkaran toplumsal çelişkileri açıklayarak, Orta Cumhuriyet ile birlikte dış fetihlerin soylular, sıradan halk ve devlet için ne demek olduğunu anlatır.

İkinci bölüm (78-131) *Bir Süper Gücün Yükselişi MÖ 343-146* başlığıyla Merkezi İtalya'nın fetih sürecinde gerçekleşen Latin Samnit savaşları anlatılarak başlıyor. Latium'dan ilerlemeye başlayan Roma'nın yüzyıllar içerisinde nasıl genişlediği, koloniler kurularak Samnitleri nasıl çevrelediği ve süper güç olma yolunda yaptığı faaliyetler Faulkner tarafından doyurucu bir şekilde aktarılmaktadır. Roma MÖ 4. yüzyılın sonlarında gerçekleşen siyasi ve askeri değişimlerle korkunç bir güce ve kararlılığa sahip askeri bir emperyalizme dönüştüğünü kaydeden yazar, Pyrrhus Savaşları'nı anlatırken Hellenistik kültürden ve Yunan şehir devletlerinin yapısı hakkında açıklamalarda bulunur. Ana şehirler örnek alınarak kurulan Yunan polislerinin olumlu ve olumsuz yanlarını, siyasi organizasyonlarını aktararak, Roma'nın Yunanistan coğrafyasında ilerlerken ısrarla oligarşiyi, düşmanlarının da ısrarla demokrasiyi desteklediğini vurgular. MÖ 264-202 yılları arasında Kartaca ile yapılan Birinci ve İkinci Pön Savaşları anlatımıyla devam ederek, Roma'nın ilerleyişinin devam ettiğinden, bu sırada Hannibal'in yaşattığı tehlikeli durum ve bunun Roma'yı nasıl titretip kendine getirdiğinden bahseder. Pön Savaşları'ndan galip ayrılan Roma'nın önünde onunla mücadele edecek güçte bir tehdit kalmadığını, ancak Roma'nın kârlı olduğu için savaşmayı tercih ettiğini ve bu yüzden askeri seferberliğin Pön Savaşları'na benzer bir

düzeyde devam ettiğini anlatır. Akdeniz'in fethi sürecinde yapılan Makedonya Savaşları ile devam eden bu bölümde yazar, Roma askeri geleneğinin ve lejyonların nasıl oluştuğundan bahsederek, askeri birliklerin savaşlardaki artılarını Pön Savaşları ile Makedonya Savaşları'nda kullanılan teknikleri karşılaştırarak verir. Faulkner, MÖ II. yüzyılın ortalarında Roma askeri emperyalizminin en üst noktasına ulaştığını; hâkim sınıfın sahip olduğu üstün gücün Akdeniz halklarını neredeyse istediği gibi talan edebilmesini mümkün kıldığını; fakat içeride toplumun bazı kesimlerinin inanılmaz derecede zenginleşip *luxiria*'sıyla gösteriş yaparken, askerlik hizmeti ve tarımdaki bunalımın pek çok yoksul yurttaşı mahvettiğini anlatarak bölümü sonlandırır.

Roma Devrimi MÖ 133-30 başlığına sahip üçüncü bölüm (132-203), Craccus'un reform faaliyetlerini anlatarak başlıyor. Savaşlarla genişleyen Roma Cumhuriyeti içerisinde birçok sorunla birlikte büyüdüğünü kaydeden yazar, askeri faaliyetler sonucu toprak bölünmelerinin değiştiği, köle isyanları, asker celbi ve iç güvenlik sorunlarının yaşandığı ve Tabakalar Mücadelesi dönemindekine benzer bir kargaşa durumunun ortaya çıktığını aktarır. Böylesi karışık bir ortamda gerçekleştirilen reform hareketlerini devrimci sınıfı olmayan bir devrim hareketi olarak değerlendirerek, hareketin bu denli uzun sürmesini ve kaotik olmasını bu nedene bağlar. Faulkner, Marius döneminde yapılan askeri reformlar yani profesyonel disiplini, taktik esnekliği olan yeni lejyonlar ile Roma ordusu zirve noktasına ve 300 yıl sürecek olan bir askeri hâkimiyet dönemine hızla yaklaştığını ifade eder. Şan ve şöhret peşinde doğuya yönelen Sulla'nın MÖ 88'de Mithridates'e üstünlük sağladıktan sonra Roma'daki iç çekişmelerden dolayı geri dönerek Diktatör ilan edildiğini ve Halkçı partiyi gerici bir darbeyle ezdiğini ifade ederek; Geç Cumhuriyet krizinin, siyaseti militarize ettiğini ve orduların gericilikle reform arasında belirleyici hale geldiğini kaydeder. Pompeius dönemini yükselen güneş olarak sunan yazar, bu dönemde İspanya'da,

Roma içlerinde ve Asia Minor'da Pontos Kralı VI. Mithridates ile Yahudilerle ve korsanlarla yapılan faaliyetlerden bahsederek, Roma'nın dünyaya barış ve düzen getirdiği inanışının çok yaygın bir yanlış düşünce olduğunu ifade etmektedir. Bu yanlış düşüncenin temellerini Roma mitlerine dayandırarak, aslında Geç Roma Cumhuriyeti'nin yırtıcı saldırganlığının dünyayı şiddete ve kaosa sürüklediğine dikkat çeker. Bu bölümün son kısmında Birinci ve İkinci *Triumvir*'liği anlatan Faulkner, Caesar'ın diktatörlüğüne değinerek Birinci *Triumvir*'liğin Cumhuriyetin sonunu ve *Principatus*'un doğumunu müjdeleyen geçici bir yönetim olarak görmektedir. İkinci Triumvirlik dönemi başında Cumhuriyetin öldüğü fakat gömülmediğini vurgulayarak, Cumhuriyetçi ayaklanmaların bastırılmasını ve Octavianus'un tek başına başa geçtiği MÖ 30 yılına kadarki olayları anlatarak Roma devriminin nasıl tamamlandığını bizlere aktarır.

Dördüncü bölüm (204-254) *Pax Romana MÖ 30-MS 161* başlığını taşımaktadır ve Cumhuriyetin yıkılmasıyla ortaya çıkan İmparatorluk devrinde Oktavianus'un Augustus ismini alarak başlattığı askeri, kurumsallaşma ve imar faaliyetleri anlatılarak başlamaktadır. Augustus'un kurduğu devlet-ordu düğümü ve vergi ödeme döngüsünün MS 5. yüzyıla kadar Roma İmparatorluğu'nun temel ayırt edici özelliğini oluşturduğunu ifade eden Faulkner, Augustus'un askerlere ve yurttaşlara dağıttığı yüksek meblağların, büyük inşaat ve tapınak projeleri için yapılan harcamaların ancak süreklileşmiş bir savaşla karşılanabildiğini belirtmektedir. Bu dönemde tüm orduların sınırlarda bulunduğuna ve kazanılan topraklar bakımından Augustus'un, Roma'nın en büyük imparatorluk kurucusu olduğuna değinerek, MS 9'a gelindiğinde Roma'nın bütün tarihin etrafında döndüğü merkezi bir eksenden başka bir şey olmadığını, imparatorluğun en yüksek noktasına ulaştığını ve bu andan itibaren tarihsel yörüngesinin düzleşip genişlemesinin son bulacağını yani artık doğal sınırlarına

ulaştığını ifade eder. Iulius-Claudius hanedanı dönemiyle devam eden yazar, saray içi hizipleşmeler ve entrikalar sonucu değişen imparatorları, imparatorluğun pekişmesi için karşıtların bir şekilde ortadan kaldırılmasını ve lüks tüketimin karşılanması için yeni seferler ve savaşlarla geçtiğini anlatır. Ancak aşırı sömürünün beraberinde iç isyanları da getirdiğini söyleyerek, Iulius-Claudius hanedanı uçuruma giderken Roma İmparatorluğu'nu da peşinden sürüklediğini kaydeder. MS 66-70 krizini aşan Flavius Hanedanı'nın ilk zamanlarında düzen ve disiplin yeniden sağlanarak Britania, Germania ve Doğu'da yapılan faaliyetlere değinen Faulkner, MS 80'lerin ortalarında Daci Kavmi'nin Roma'yı yenmesi ve Roma topraklarını istilasıyla devletin tekrar iç çekişmelere düştüğünü aktarmaktadır. Kısa bir Altın Çağ alt başlığıyla Traianus, Hadrianus ve Antonius Pius dönemlerinde imparatorluğun başarıları, yaptıkları mücadeleler kitabın hacmi dâhilinde olabildiğince detaylı bir şekilde anlatarak, Roma'nın gelişmesinin son bulduğu ancak geri çekilmenin henüz başlamadığı belirtir.

Batı Roma İmparatorluğu'nun Gerileyişi ve Çöküşü başlığını taşıyan beşinci ve son bölüm (255-329), Marcus Aurelius, Commodus ve Septimus Severus dönemlerinin olayları anlatılarak başlıyor. İmparatorluk aşırı genişlemiş, artık daha fazla savaş ve yağmayla beslenemeyen, küresel jeopolitik dengede ağır ağır çöken ve Hannibal zamanından bu yana görülmemiş ölçekte bir istila hareketiyle karşı karşıya olduğunu aktaran Faulkner, MS III. yüzyılın başlarında imparatorluğun her zamankinden daha güçlü göründüğünü ifade etmektedir. İç isyanların sona erdiğini, Parthların ezildiğini, Kuzey Mezopotamya'nın ilhak edildiğini, ordunun genişleyip profesyonelleştiğini, hazinenin dolu olduğunu ancak buna karşın imparatorluğun biçimsiz bir forma kavuştuğunu belirterek, Roma'nın durumunu "parçaları dengesiz ve ayarsızdı, kolları ve bacakları kururken kafası şişiyordu" şeklinde değerlendirmiştir.

Kuzey'den gelen barbar akınları ve Doğu'da Sasaniler'in doğuşuyla jeopolitik güç dengesinde önemli değişikler olduğunu ifade eden yazar, bu gelişmelerle bağlantılı olarak idarenin doğu batı olarak ayrılması gibi imparatorluğun içerisinde yaşanan gelişmeleri anlatmaktadır. Ayrıca Fulkner, Hıristiyanlığın İmparator Constantinus tarafından kabul edilişine kadar olan gelişmeleri de değerlendirmektedir. Antik kaynaklar ve arkeolojik buluntularla destekleyerek Geç İmparatorluk Dönemi'nde yaşanan, şehir ve kır hayatında görülen gerilemeyi de kaydederek; tarımda, yapılan inşaat faaliyetlerinde ve dolayısıyla nüfusta meydana gelen değişiklikleri detaylandırmaktadır. Got saldırılarıyla ciddi darbe alan, 395 yılında Theodosius'un ölümüyle bir daha birleşmemek üzere Doğu ve Batı Roma olarak ikiye bölünen, Germen ve Hun akınlarıyla siyasi, askeri, ekonomik, psikolojik ve demografik güç kaybeden Batı Roma'nın durumunu anlatan Faulkner, MÖ 753 yılında Roma'da başlayan hikâyenin, MS 476 yılında yine aynı yerde sona erdiğini kaydederek anlatısını noktalamıştır.

Roma: Kartalların İmparatorluğu isimli kitap *Zaman Çizelgesi* (330-340), *Kaynaklar* (341-342), *Bibliyografik Notlar* (343-347) ve *Dizin* (348-352) kısımlarıyla son bulmaktadır. Ayrıca kitabın 240. ve 241. sayfaları arasında Roma'nın var olduğu tarihi süreç zarfında edindiği kültür envanterine ait görsellerin bulunduğu kuşe kâğıda basılmış 32 levhalı bir kısım yer almaktadır.

Genel olarak bakıldığında Neil Faulkner, ilgili dönemlerin kaynaklarına dayanarak açık, anlaşılır, ilgi uyandıran farklı bir Roma değerlendirmesi sunmaktadır. Faulkner'in anlatısının askeri güç, büyük askeri liderler ve varlıklı egemen sınıflar üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Eserinin oldukça iyi detaylandırmış olan yazar, Roma'nın acımasız bir savaş makinesi, soygun ve şiddetle ele geçirdiği insanların varlıkları, kanı ve köleleriyle beslenen bir sömürü devleti olduğunu iddia etmektedir. Kitabının başında belirttiği gibi yorumlarının tartışmaya açık

olduğunu söyleyen Faulkner, Roma yanlısı propaganda ile militarist ve emperyalist gücün talancı doğasını anlamamıza yardımcı olmaktadır. Ayrıca verdiği bilgileri modern bilimsel bir perspektifle dikkatlice yapılan araştırmalara dayandırarak, Roma'nın Batı medeniyetine yaptığı katkıları farklı bir pencereden analiz etmektedir.